

Øyenvitneskildring fra da tyskerne brant Finnmark i november 1944.

Min mors tante Ragnhild Laache (født 1909) brevvekslet med flere personer på 1930-40-tallet. Et av brevene jeg har funnet etter henne er såpass spesielt at det er blitt tatt vare på. Årsaken er at dette er en ekte øyenvitneskildring fra brenningen av Finnmark. Avsenderen er Karl Nilsen som bodde på Kjæs. Kjæs er en liten plass som ligger på østsiden av Porsangerfjorden i Finnmark, og lengst nord i Porsanger kommune. I brevet er også stedsnavnene Brenna og Leirpollen med. Brenna er litt sørover langs fjorden og litt inn i landet mot øst, mens Leirpollen ligger ved fjorden enda lenger sør. (Se kart neste side!) Dette er teksten etter at det er rettet noen skrivefeil, og satt noen punktum:

Kjæs den 11/11-45

Hallo Ragnhild!

Takk for brevet som jeg mottok forleden. Ja, i dag feirer vi et års triste november natt under en fjellhelle – eller hule.

Ja, som du vet, så var det i fjor høst at evakueringen og brenningen i Finnmark av tyske terrorister (fant sted). Vi fikk evakueringsordre den 3.nov. kl.12.00 formiddag, og begynte med å bære mat til fjellhuler kl.23.00. Samme natt rømte far og mor og bror min til fjells. Jeg og mine søstre og svigerbror rømte kl.02.00 natt til fredag. Men så kom vi ned om formiddagen for å se om tyskerne var kommet. Og vi begynte å rydde litt av husene og berge ut. Men så hørte jeg at telefonen ringte, og jeg gikk opp til stasjonen og tok mikrofonen opp og lyttet til hvem det var som ringte på Kjæs. Da fikk jeg høre at det var Leirpollen som skulle ha Kjæs eller Brenna til samtale. Der kunne de fortelle at tyskerne var kommet til Leirpollen og begynt med brenning. Da sto bare tre hus igjen av Leirpollen. Der var alle rømt fra husene. Det var bare noen som var blitt ved husene og ble tatt av tyskerne og sendt sørover. Da gikk jeg fra stasjonen og fortalte mine om denne dramatiske forbrytelse tyskerne gjorde med husene og folk der inne.

Da var det med oss til fjells igjen, og ble der til lørdag morgen. Da hadde naboer vært nede og sett at tyskerne var kommet til Brenna og begynt med brenningen. Søndag kom det tur til Kjæs, og de begynte med brenning av alt de fant. Knuste båter, og bar alt til varmen som folk hadde lagt ute av klær og inventar. Ja, tyskerne brente alt som de fant. Mandag ble de ferdig med brenning i Kjæs, men da var også plassen øde. Bare brannpiper sto en og annen plass. Ja, det var et trist syn da vi kom ned fra fjellet. Vi gikk uten noe over til 18.november. Da hadde vi ferdig arbeidet på gammen - at vi kunne smette (?) inn. Vi flyttet opp til dalen; nemlig 3 km. Ja visst: Skal jeg skrive hele tildragelsen, så blir det ei hel bok! Ja, ingen kan tenke det et menneske kan oppleve, men noe slikt hadde vi ikke tenkt at vi skulle oppleve. Og nå er det nesten utrolig at vi har gjennomgått dette. Men nå har vi flyttet til huset, og bor allerede inne. Det er et foreløpig hus. Til neste år skal gjenreising begynne med bygging av Finnmark.

Jeg har ikke tid mer til å skrive denne gangen, da jeg må gå nå. Bli ikke å svare dine spørsmål denne gangen. Neste gang skal jeg svare alt og alle. Har ikke bilde å sende deg da tyskerne har brent alt. Hvis du har et, så send meg. Skriv snart igjen. Lev og blomstre!

Med de beste hilsner fra Karl Nilsen, Finnmark.

Det gjenreiste Leirpollen i 2015. (Bilde fra gjenreisingsmuseet.)

Åmot, Gjerdrum april 2023. Tor Laache